

Konferensrapport

Anne Okstad og Lise Radøy
Oslo

Rapport fra 12th Syros Workshop sommeren 2023

Contemporary culture and its relation to psychic organization;

Countertransference in view of “new” normalities and pathologies

Konferansen i den vakre byen ved det blå havet ble tradisjonen tro åpnet av ordføreren i Hermoupolis. Konferansen ble ledet av Effie Lignos fra den greske barne- og ungdomspsykoterapiforeningen. Hun mintes innledningsvis vår kollega og medarrangør dr. John Tsiantis som døde i februar i år.

Det var John som valgte Hermoupolis og Syros som «åsted for» de faglige og sosiale møtene forankret i EFPP. Han kunne ikke gjort et bedre valg! Flere av oss som har hatt gleden av å møte John og delta i workshops gjennom mange år savnet hans tilstedeværelse.

Temaene i år var relevante i forhold til hjemlige diskusjoner om økte henvisninger i det barne- og ungdomspsykiatriske feltet etter pandemien. Ungdom som bestiller diagnoser, økt fokus på kjønnsidentitet og endring og hvordan arbeide med dette, og med rasisme i sine ulike varianter, var velkjent fra den hjemlige diskusjonen. Fokuset var på den sosiale bakgrunnen og hvordan dette framtrer og

arbeides med i overføringen.

Maria Papadima fra Tavistock i London åpnet den faglige delen med *Playing with mental health identities: illusion, disillusion, collusion*.

Hun startet sitt innlegg med følgende sitat:

“The mole, says The greatest illusion is that life should be perfect” (from *The boy, the Mole and the Horse* by Charlie Mackesy)

Papadima stilte spørsmål ved hvorvidt det foreligger en mental helsekrise blant ungdom i dag? Ungdommen virker mer ulykkelig enn på lenge. Hun viser til rapporter om økning av selvmord, selvskading, spiseforstyrrelser, ADHD diagnoser og frafall i skolen. Dette ble rapportert under pandemien og øker fortsatt.

Større ulikhet, mangel på arbeid, begrenset tilgang til universiteter i mange land med krav om skolepenger og klimakrisen, forverrer fremtidsutsiktene for ungdom. Samtidig påpekte Papadima

at det vel alltid har vært vanskelig å være ung.

Hva skjer i den indre verden i denne konteksten? Ungdommen i dag synes å forstå mental helse annerledes enn tidligere generasjoner. Dette har bl.a. sammenheng med utbredelsen av sosiale medier.

Ungdommens relasjon i terapi gjenspeiler endringene. Det er vanskeligere å forstå og være til hjelp.

Papadima understreket betydningen av å arbeide med motoverføringen, og henviser til Ogdens beskrivelse av overføring som noe som skjer i mellomrommet mellom terapeut og ungdom. Hun beskriver også hvordan *pretend play* kommer til uttrykk i ungdomstiden.

Winnicotts teori om illusjon og desillusjon som er en del av spedbarnets utvikling, anvendes på ungdomstiden. Angsten i overgangen mellom barn- og ungdomstid fører til større behov for å holde noe fast. Hun henviser også til Winnicotts *dol-drums* i forståelsen av overgangen i ungdomstiden. Diagnoser deles på Tiktok og mange ber om de. Det er et krevende arbeid å stå i dette feltet tilstrekkelig lenge til at ungdommen kan slippe angsten og tåle å bli desillusjonert. Grensen for å støtte for mye opp om illusjonen og manglende *pretend play* kan føre til risiko for en patologisk utvikling, i følge Papadima.

Dr. Alexandra de Rementeria, fra Tavistock i London og redaktør av *Journal of Child Psychotherapy* innledet andre dag om *Fear and loathing, love and othering: The legacy of early Oedipal struggles*.

Fremleggelsen omhandlet arbeid med klienter i det flerkulturelle samfunnet. De Rementeria beskrev hva som skjer i overføringen, hvordan det har skjedd en økt bevissthet om dette etter *Black life matters* bevegelsen og hvordan vi møter anderledesheten i terapirommet.

Hun tok utgangspunkt i hvordan angst og usikkerhet ble vekket i henne selv i møte med et annet språk og kultur i en ellers kjent og vennligsinnet gruppe i Hellas.

De Rementeria var opptatt av at historien og posisjonen som engelsk middel-/overklasse, intellektuell og velhavende, medfører angst som det må arbeides med i overføring. Hun la frem klinisk eksempel på hvordan dette kan arte seg i terapi.

Hun startet presentasjonen med videoclip fra kontakt mellom spedbarnet og foreldrene som illustrerer Kleins teori om den tidlige Oedipale kon-

flikten og den paranoid-schizoide posisjon. Hun beskrev barnets totale avhengighet av moren etter fødselen. De Rementeria viste hvordan vi alle i situasjoner hvor vi føler oss usikre og truet, kan regrediere til den paranoid-schizoide posisjon, og la vekt på betydningen av å arbeide med dette når vi møter det ukjente.

I overføringen er det en utfordring både å fange den sosiale konteksten og det som skjer på et indre plan.

Det siste foredraget var ved Nicolas Evzonas og hadde tittelen *Countertransference Madness: Supervision, Trans*, and the Sexual*. Foredraget var bygget på en artikkel med samme tittel, utgitt i *Psychoanalytic Review* (4) i desember 2021.

I foredraget rettet Evzonas fokus på den vanskelige overføring/motoverføringsprosessen som oppsto i en veiledning han selv mottok, der han la fram en pasient med kjønnsinkongruens.

I veiledningen opplevde han at overføringsforholdet som oppsto mellom veileder/veiland, brøt sammen og førte til en sadomasokistisk *folie à deux* situasjon. Dette medførte en prematur avslutning av både veiledningen og av terapien.

Han beskrev hvordan overføringen som skjer i en analyse eller veiledning ofte ikke bare vekker kjærlige, respektfulle og beundrende følelser, men også vanskelige følelser som tvil, frustrasjon og avhengighet, og at en idealisering av veileder som en ufeilbarlig, allvitende *Other*, dermed raskt kan vendes til devaluerende og negative følelser som fremkaller persekutorisk angst.

Gjennom fremleggelsen fikk vi et innblikk i en terapi med en 18 år gammel ungdom som er født kvinne, men som kjenner seg som mann. Dette byr på problemer i veiledningen, der terapeuten som er dypt engasjert og identifisert med pasienten, opplever at veileder ikke synes pasienten er egnet for psykoanalytisk terapi. Veiledningen utvikler seg til en situasjon der partene polariseres, veileder blir autoritær og veiland underkaster seg. Dette fører til at veilanden sensurerer materialet slik at han etter hvert presenterer bare materiale og tolkninger som han vet at veileder vil like. Samtidig tar han selv i å si ting som han vet vil gjøre veileder opprørt og vekke ubehag.

Allerede i begynnelsen av veiledningsforholdet, opplevde Evzonas at det oppsto vanskelige situasjoner. Han syntes veileder tolket pasientens problematikk på en forenklet og negativ måte, og mente

dette dreide seg om veileders «transgenderfobi». I ettertid har Evzonas kommet fram til at det han betegner som «motoverføringsgalskap» i veiledningssituasjonen, også til en viss grad dreide seg om en utagering mellom veileder og veiland, av pasientens fortrenge infantile seksualitet og smertefulle scenarier som hadde utspilt seg i forhold til foreldrene.

Terapien ble avsluttet etter en sommerferie der pasienten hadde gjennomført et kirurgisk inngrep der begge brystene ble fjernet. Når dette ble lagt fram på første veiledning etter sommerferien, ble veileder svært opprørt og betegnet inngrepet som en utagering. Han hevdet at pasienten viste total mangel på symboliseringsevne og konkluderte med at han var uegnet for terapi. Dette resulterte i at Evzonas avsluttet veiledningen gjennom å skrive en mail som innebar uriktige opplysninger om pasienten, og som Evzonas i ettertid forsøker å forstå ved hjelp av egenanalyse og teori.

Evzonas inngående og ærlige refleksjoner belyste mange sider av hva som vekkes i et overføringsforhold. Han snakket svært åpent og utslørt om den vanskelige veiledningsprosessen, og reflekterte underveis på en måte som var levende beskrevet, interessant og lærerik. I foredraget anvendte han en rekke teoretikere, og ga inntrykk av et grundig dypdykk inn i materialet, for å forstå og kunne tenke om hva som skjedde i denne vanskelige prosessen. Dette arbeidet gjorde hans søken til nyttig læring for oss som var til stede.

I år var det innført diskutanter etter framleggene og før diskusjonen i grupper. Gruppediskusjonen foregikk i en anglofil gruppe, heldigvis med innslag av grekere og en grekofil gruppe.

Størrelsen på workshopen har økt de siste årene. Diskusjonene gikk livlig tross dette. Vi kjent oss igjen.

Tradisjonen tro ble det plass til gode møter med nye og gamle kollegaer og faglige diskusjoner på tvers av nasjonalitet både under workshopen, ved havet og ved lunsj og fellesmiddag.

Noen av oss savnet de mindre gruppene fra den gang workshopen var begrenset til 20 deltakere i lokalene i Rådhuset som var mere intime og hadde bedre akustikk. Vi savnet også ukrainske og russiske kollegaer som av forståelige grunner ikke deltok i år.

Anne Okstad og Lise Radøy